

Kansallinen

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDESUUNNITELMA

• yhteiset linjaukset
mielenterveys- ja päihdetyön
kehittämiseksi vuoteen 2015

Mielenterveyshäiriöihin liittyvä työkyvyttömyys on lisääntynyt ja alkoholisairaudet ja -kuolemat yleistyneet. Vaikka yhä useammalla ihmisellä on samanaikaisesti sekä mielenterveys- että päihdeongelma, palvelut ovat usein toisistaan erillään. Mielenterveyden ja päihdeettömyyden edistämistä, ehkäisevää päihde- ja mielenterveystyötä sekä mielenterveyshäiriöiden ja päihdeongelmien hoitoa on tärkeää kehittää yhdessä. Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015 on koottu kansalliseen mielenterveys- ja päihdesuunnitelmaan. Mielenterveys- ja päihdetyön kehittämistä linjataan ensimmäisen kerran yhtenä kokonaisuutena valtakunnallisella tasolla.

Suunnitelmassa pyritään vahvistamaan mielenterveys- ja päihdeasiakkaan asemaa, edistämään mielenterveystyötä ja päihdeettömyyttä, ehkäisemään haittoja sekä painottamaan avo- ja peruspalveluja mielenterveys- ja päihdepalvelujärjestelmän kehittämisessä.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittämisessä tavoitteena ovat helposti tavoitettavat, joustavat palvelut yhden oven periaatteella ja yhdistetyt mielenterveyshäiriöiden ja päihdehoidon avohoitoyksiköt.

Suunnitelman toteuttaminen edellyttää lainsäädännön muutoksia, resurssien kohdentamista mielenterveys- ja päihdetyöhön ja koulutukseen panostamista

Kansallisen mielenterveys- ja päihdesuunnitelman linjaukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi

I Asiakkaan asemaa vahvistetaan

1. Mielenterveys- ja päihdeongelmaisten yhdenvertaisuutta palveluihin pääsyssä ja niiden saamisessa vahvistetaan ja mielenterveys- ja päihdeongelmiin paneudutaan samalla vakavuudella kuin muihinkin terveysongelmiin.
2. Mielenterveys- ja päihdepalveluihin pääsee helposti yhden oven periaatteella sosiaali- ja terveyskeskuksen kautta.
3. Kokemusasiantuntijat ja vertaistoimijat otetaan mukaan mielenterveys- ja päihdetyön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.
4. Tahdosta riippumatonta hoitoa koskevat säännökset kootaan yhteen lakiin. Psykiatrisessa sairaalahoidossa kehitetään tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon ottamisen yhteyteen ulkopuolisen asiantuntijan arviointikäytäntö ja toteutetaan valtakunnallinen pakon käyttöä vähentävä ohjelma.
5. Hoito- ja kuntoutusajan toimeentuloturvan muotoja kehitetään hoitoon motivoivaksi ja työelämään paluuta helpottaviksi.

II Panostetaan ehkäisyyn

6. Mielen terveys- ja päihdeongelmien ehkäisemiseksi keskitytään kolmeen osa-alueeseen:
 - Alkoholiverotusta korotetaan merkittävästi vuoden 2009 tasosta.
 - Hyvinvointia tukevia yhteisöjä vahvistetaan ja kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskeviin ratkaisuihin lisätään.
 - Tunnistetaan ja ehkäistään mielen terveys- ja päihdeongelmien siirtyminen yli sukupolvien.
7. Kunnat tekevät mielen terveys- ja päihdetyön strategian ja sisällyttävät sen osaksi kuntastrategiaa. Ehkäisevän ja edistävän mielen terveys- ja päihdetyön asemaa vahvistetaan alueellisilla koordinaattoreilla.

III Palvelut toteutetaan toimivana kokonaisuutena

8. Kunnat koordinoivat julkiset, kolmannen sektorin ja yksityissektorin mielen terveys- ja päihdepalvelut toimivaksi palvelukokonaisuudeksi.
9. Kunnat tehostavat perus- ja avopalveluja lisäämällä mielen terveys- ja päihdetyön päivystyksellisiä, liikkuvia ja konsultaatiopalveluja, jolloin laitospaikkojen tarve vähitellen vähenee. Erikoistason mielen terveys- ja päihdepalveluiden avohoito yhdistetään. Psykiatrinen sairaalahoito siirretään yleissairaaloiden yhteyteen.
10. Lasten ja nuorten mielen terveys- ja päihdetyö toteutetaan erikoispalvelujen tuella ensisijaisesti lapsen omassa arkisessa elinympäristössä kodissa, päivähoitossa tai koulussa.
11. Työikäisten mielen terveys- ja päihdehäiriöiden ehkäisyä ja varhaista puuttumista edistetään työterveyshenkilöstön täydennyskoulutuksella, vahvistamalla työterveyshuollon koordinaattoroolia työpaikan, muun terveydenhuollon ja kuntoutuksen välillä sekä Kelan korvauskäytäntöjä kehittämällä.
12. Työikäisten mielen terveys- ja päihdeongelmaisten työttömien työkykyongelmiin puututaan ajoissa ja työkyvyttömyyseläkkeellä ja kuntoutustuella olevien kuntoutujien työllistymisedellytyksiä parannetaan.
13. Ikääntyvien mielen terveyshäiriöihin ja päihdeongelmiin puututaan ajoissa ja kehitetään ikääntyneille sopivia hoitomuotoja.

IV Ohjauskeinoja kehitetään

14. Mielen terveytyksen opetuksen minimisisällöt määritellään ja sisällytetään päihdetyön opetuksen minimisisältöjen kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon peruskoulutuksen opetusohjelmiin.
15. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kokoaa mielen terveys- ja päihdetyön suositukset yhteen tietokantaan, huolehtii keskeisimpien suositusten päivittämisestä ja toteutumisen seurannasta. THL tukee mielen terveys- ja päihdetyön suositusten ja hyvien käytäntöjen toimeenpanoa.
16. Kaikki hallinnonalat ottavat huomioon toimintansa ja päätöksensä vaikutuksen kansalaisten mielen terveyteen ja päihdeiden käyttöön. Mielen terveys- ja päihdetyön suunnittelun ja kehittämisen valtakunnallista koordinaatiota yhdistetään.
17. Lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien määrää sekä kohdennetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoimintaan suunnattuja valtionavustuksia perustason mielen terveys- ja päihdepalvelujen kehittämiseksi. Lisäksi tehostetaan muiden palvelujärjestelmän kehittämistyöhön käytettävien rahoitusmahdollisuuksien käyttöä.
18. Sosiaali- ja terveysministeriö päivittää mielen terveyslain, päihdehuoltolain ja raittiustyölain sekä selvittää mahdollisuuden yhdistää mielen terveys- ja päihdehuoltolait.

LISÄTIETOJA

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Vastuuhenkilö:

Tutkimusprofessori Kristian Wahlbeck, puh. 020 610 7300

Asiantuntijat:

Vs. ylilääkäri Veijo Nevalainen

puh. 020 610 7293 – mielen terveyspalvelut,

Kehittämispäällikkö Airi Partanen

puh. 020 610 7489 – päihdepalvelut,

Kehittämispäällikkö Maritta Vuorenmaa

puh. 020 610 7753 – edistävä ja ehkäisevä työ

Sähköposti etunimi.sukunimi@thl.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lääkintöneuvos Maria Vuorilehto, puh. (09) 160 72357

Neuvotteleva virkamies Kari Haavisto, puh. (09) 160 74177

Sähköposti etunimi.sukunimi@stm.fi

www.thl.fi/mielijapaihde

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS